МОТИВИ

към проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 2015 г.
за общообразователната подготовка
(Обн., ДВ, бр. 95 от 2015 г., изм. и доп., бр. 80 от 2018 г., бр. 71 от 2019 г., бр. 79 от 2020 г., изм., бр. 75 от 2023 г. и бр. 12 от 2026 г.)

1. Причини, които налагат приемането на нормативния акт

Основните причини, които налагат приемането на нормативния акт, са, от една страна, бързото навлизане на изкуствения интелект (ИИ) във всички обществени сфери, в т.ч. и в образователната, а от друга – необходимостта от интегриране на ИИ в държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка (респективно и в учебните програми) и регламентирането на специфични цели на обучението и на изисквания към очакваните резултати от обучението в областта на ИИ грамотността в края на отделните етапи и степени на образование. Това ще даде възможност учениците да формират и развиват умения за ефективно, контролирано, критично и етично отговорно взаимодействие с ИИ – да го използват като помощник в ученето, в изследователските и творческите си дейности, предвидени за осъществяване в програмите по различни учебни предмети, и в същото време да опознаят същността и принципите на функционирането му и така – и рисковете, съпътстващи употребата му. Внедряването на ИИ в образователния процес в средното училище ще даде възможност и на учителите да осъвременят образователната среда и да я направят по-подкрепяща и мотивираща.

2. Цели, които се поставят с приемането на нормативния акт

Проектът на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 2015 г. цели осигуряване на ИИ грамотност на учениците – усвояване на технологични знания, свързани с ИИ, осъзнаване на етичните измерения на ИИ, развиване на умения за критична оценка на надеждността, валидността, фактологичната коректност и въздействието на информацията, получена от ИИ, както и на въздействието на ИИ върху обществено-икономическия, културния и политическия живот, и за практическо приложение на генерирани от ИИ продукти. В основата на проекта лежи разбирането, че технологичните знания и етичната осъзнатост за същността на ИИ следва да намерят място главно в обучението по учебни предмети като *компютърно моделиране, КМИТ, информационни технологии, информатика,* а уменията и нагласите за използването му – в процеса на преподаване и учене по всички учебни предмети.

3. Очаквани резултати от прилагането на нормативния акт

В резултат от прилагането на нормативния акт, в който са разписани специфични цели и очаквани резултати от обучението по различните учебни предмети, се очаква използването на ИИ да бъде регламентирано и контролирано в полза на технологичните и изследователските умения и на критическото и креативното мислене на учениците, както и да се минимизират рисковете от употребата на ИИ. Очаква се учениците да придобият знания за ИИ, за неговите разновидности, за принципите на работа на алгоритмите и произтичащите от тях ограничения (основно чрез обучението по информационни технологии, компютърно моделиране, информатика, КМИТ); да формират умения за различаване и анализиране на създаден от човек и генериран от ИИ текст, за търсене, анализ, систематизиране и критично оценяване достоверността и точността на данни от различни научни области, за създаване на виртуални модели и симулации на недостъпни за непосредствено наблюдение явления и процеси (но не само), както и на „хибридни“ културни продукти. Интегрирането на ИИ в училищното образование ще обогати качествено възможностите за онагледяване, използвани в обучителния процес, и ще направи образователната среда много по-релевантна на интересите и начина на живот на съвременните ученици, което същевременно ще повиши мотивацията им за учене, ще насърчи критическото мислене и отговорното им поведение в дигитална среда при стриктно съхраняване и развиване на базовите им умения – четивна, математическа и научна грамотност. Очаква се ИИ да се използва като средство за подкрепа и обогатяване на познавателния процес, а не като негов заместител, като водещ фактор в ученето си остава учителят, който разширява ролята си на интелектуален наставник и навигатор в сложната информационна среда.

Предвижда се предлаганите промени да влязат в сила от учебната 2026 – 2027 година.

4. Финансови и други средства, необходими за прилагането на нормативния акт

За прилагането на промените в Наредба № 5 от 2015 г. за общообразователната подготовка не са необходими допълнителни финансови средства. Предложените допълнения и изменения нямат финансово изражение.

5. Съответствие с правото на Европейския съюз

С проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 2015 г. за общообразователната подготовка не се въвеждат разпоредби от европейското право, поради което не се налага анализ за съответствие с европейското законодателство.